

Arbetsområde: Okritiskt tänkande - en ofta förbisedd förmåga

Huvudsakligt ämne: Samhällskunskap åk 7-

Läsår:

Tidsomfattning:

Ämnets syfte

Undervisning i ämnet Samhällskunskap syftar till: [Länk](#)

Följande syftesförmågor för ämnet ska utvecklas:

	reflektera över hur individer och samhällen formas, förändras och samverkar
	analysera och kritiskt granska lokala, nationella och globala samhällsfrågor ur olika perspektiv,
	analysera samhällsstrukturer med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp och modeller,
✓	uttrycka och värdera olika ståndpunkter i till exempel aktuella samhällsfrågor och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv,
✓	söka information om samhället från medier, internet och andra källor och värdera deras relevans och trovärdighet, och
✓	reflektera över mänskliga rättigheter samt demokratiska värden, principer, arbetssätt och beslutsprocesser.

Vilket centralt innehåll ska ingå?

Individer och gemenskaper

	Ungdomars identiteter, livsstilar och välbefinnande och hur detta påverkas, till exempel av socioekonomisk bakgrund, kön och sexuell läggning.
	Sveriges befolkning, dess storlek, sammansättning och geografiska fördelning. Konsekvenser av detta, till exempel socialt, kulturellt och ekonomiskt.
	Svenska välfärdsstrukturer och hur de fungerar, till exempel sjukvårdssystemet, pensionssystemet och arbetslöshetsförsäkringen. Vilket ekonomiskt ansvar som vilar på enskilda individer och familjer och vad som finansieras genom gemensamma medel.
	Immigration till Sverige förr och nu. Integration och segregation i samhället.

Information och kommunikation

✓	Mediernas roll som informationsspridare, opinionsbildare, underhållare och granskare av samhällets maktstrukturer.
	Olika slags medier, deras uppbyggnad och innehåll, till exempel sociala medier, webbplatser eller dagstidningar.
✓	Nyhetsvärdering och hur den kan påverka människors bilder av omvärlden. Hur individer och grupper framställs, till exempel utifrån kön och etnicitet, samt hur information i digitala medier kan styras av bakomliggande programmering.
✓	Möjligheter och risker förknippade med internet och digital kommunikation samt hur man agerar ansvarsfullt vid användning av digitala och andra medier utifrån sociala, etiska och rättsliga aspekter.

Rättigheter och rättsskipning

	De mänskliga rättigheterna inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen. Deras innebörd och betydelse samt diskrimineringsgrunderna i svensk lag.
	Olika organisationers arbete för att främja mänskliga rättigheter.
	Hur mänskliga rättigheter kränks i olika delar av världen.
	De nationella minoriteterna och samernas ställning som urfolk i Sverige samt vad deras särställning och rättigheter innebär.
	Demokratiska fri- och rättigheter samt skyldigheter för medborgare i demokratiska samhällen. Etiska och demokratiska dilemman som hänger samman med demokratiska rättigheter och skyldigheter, till exempel gränsen mellan yttrandefrihet och kränkningar i sociala medier.
	Rättssystemet i Sverige och principer för rättssäkerhet. Hur normuppfattning och lagstiftning påverkar varandra. Kriminalitet, våld och organiserad brottslighet. Kriminalvårdens uppgifter och brottsoffers situation.

Samhällsresurser och fördelning

	Hur hushållens, företagens och det offentligas ekonomi hänger samman. Orsaker till förändringar i samhällsekonomin och vilka effekter de kan få för individer och grupper.
	Hur länders och regioners ekonomier hänger samman och hur olika regioners ekonomier förändras i en globaliserad värld.

	Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor, till exempel arbetsmiljö och arbetsrätt. Utbildningsvägar, yrkesval och entreprenörskap i ett globalt samhälle. Några orsaker till individens val av yrke och till löneskillnader.
	Skillnader mellan människors ekonomiska resurser, makt och inflytande beroende på kön, etnicitet och socioekonomisk bakgrund. Sambanden mellan socioekonomisk bakgrund, utbildning, boende och välfärd. Begreppen jämlikhet och jämställdhet.
	Digitaliseringens betydelse för samhällsutveckling inom olika områden, till exempel påverkan på arbetsmarknad och infrastruktur samt förändrade attityder och värderingar.

Beslutsfattande och politiska idéer

	Politiska ideologier och hur skiljelinjerna i det svenska partiväsendet har utvecklats.
	Sveriges politiska system med Europeiska unionen, riksdag, regering, landsting och kommuner. Var olika beslut fattas och hur de påverkar individer, grupper och samhället i stort. Sveriges grundlagar.
	Några olika stats- och styrelseskick i världen.
	Aktuella samhällsfrågor, hotbilder och konflikter i Sverige och världen. FN:s syfte och huvudsakliga uppdrag, andra former av internationell konflikthantering och folkrätten i väpnade konflikter.
	Europeiskt och nordiskt samarbete, dess bakgrund och innehåll.
	Individens och grupperns möjligheter att påverka beslut och samhällsutveckling samt hur man inom ramen för den demokratiska processen kan påverka beslut.

Lgr11, kapitel 1, skolans uppdrag

✓ historiskt perspektiv	miljöperspektiv	internationellt perspektiv	✓ etiska perspektivet
-------------------------	-----------------	----------------------------	-----------------------

Konkretisering av undervisningen

- Eleverna får reflektera kring hur vi vet att något är sant. Hur vi skiljer fakta från åsikter och påhitt.
- Eleverna får repetera grundläggande kritiskt tänkande och källkritik
- Eleverna får reflektera kring vad de faktiskt litar på och försöka hitta principer för varför de litar på vissa saker och andra inte. Eleverna får öva på att hitta generella principer för vad en kan lita på.
- Eleverna får fundera kring vem som egentligen räknas som en expert i ett område och vad expertis innebär
- Eleverna får öva kring hur de kan identifiera och känna igen skillanden mellan ämnen och åsikter som förtjänar en diskussion och ämnen och åsikter som faktiskt bara kan avärdas som relevanta.

- Elevenna får ställa upp principer för hur något kan hållas för att vara sant.
- Elevenna får repetera och summera bärande principer från arbetsområdet.

Vilka språkliga förmågor ska utvecklas i arbetsområdet?

Eleverna kommer att jobba med den terminologi som behövs för att kunna diskutera mötet mellan vetenskap och tro och åsikter med speciellt fokus på vad som skiljer vetande och tyckande. Utöver detta läggs fokus på källkritik och den vetenskapliga metoden.

Vilka ämnesspecifika begrepp behövs?

Veta, tycka, tro, fakta, kunskap, vetenskap, bevis, observation, hypotes, experiment, belägga, falsifiera, subjektiv, objektiv, värdering, slutsats, analys, teori, tolka, ifrågasätt, källkritik, sanning, tillit, expert, auktoritet, pålitlig

Beskriv hur eleverna får inflytande i arbetsområdet utifrån:

- vilket läromedel som ska användas,
- i vilken takt och ordning olika uppgifter ska göras,
- vilka arbetsformer man ska använda,
- på vilket sätt en uppgift ska redovisas
- ...

Konkretisering

I detta korta arbetsområde styr eleverna lämpligtvis mest kring vilket sätt uppgiften ska redovisas. I arbetsområdet inledning kommer klassen tillsammans med dig som lärare överens om hur och på vilket sätt arbetsområdet ska examineras.

Vilka kunskapskrav utgår bedömningen från?

Sam åk 9	E	C	A
	Eleven har grundläggande kunskaper om olika samhällsstrukturer.	Eleven har goda kunskaper om olika samhällsstrukturer.	Eleven har mycket goda kunskaper om olika samhällsstrukturer.
	Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då enkla samband inom och mellan olika samhällsstrukturer.	Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då förhållandevis komplexa samband inom och mellan olika samhällsstrukturer.	Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då komplexa samband inom och mellan olika samhällsstrukturer.
✓	I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett huvudsak fungerande sätt.	I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett relativt väl fungerande sätt.	I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett väl fungerande sätt.

	Eleven kan föra enkla resonemang om hur individer och samhällen påverkas av och påverkar varandra och beskriver då enkla samband mellan olika faktorer som har betydelse för individers möjligheter att påverka sin egen och andras livssituation.	Eleven kan föra relativt väl utvecklade resonemang om hur individer och samhällen påverkas av och påverkar varandra och beskriver då förhållandevis komplexa samband mellan olika faktorer som har betydelse för individers möjligheter att påverka sin egen och andras livssituation.	Eleven kan föra välutvecklade och nyanserade resonemang om hur individer och samhällen påverkas av och påverkar varandra och beskriver då komplexa samband mellan olika faktorer som har betydelse för individers möjligheter att påverka sin egen och andras livssituation.
	Eleven kan undersöka samhällsfrågor ur olika perspektiv och beskriver då enkla samband med enkla och till viss del underbyggda resonemang.	Eleven kan undersöka samhällsfrågor ur olika perspektiv och beskriver då förhållandevis komplexa samband med utvecklade och relativt väl underbyggda resonemang.	Eleven kan undersöka samhällsfrågor ur olika perspektiv och beskriver då komplexasamband med välutvecklade och väl underbyggda resonemang.
	Eleven värderar och uttrycker olika ståndpunkter i några samhällsfrågor med enkla resonemang och till viss del underbyggda argument och kan då i viss utsträckning växla mellan olika perspektiv.	Eleven värderar och uttrycker olika ståndpunkter i några samhällsfrågor med utvecklade resonemang och relativt väl underbyggda argument och kan då iförhållandevis stor utsträckning växla mellan olika perspektiv.	Eleven värderar och uttrycker olika ståndpunkter i några samhällsfrågor med välutvecklade resonemang och väl underbyggda argument och kan då i stor utsträckning växla mellan olika perspektiv.
	Eleven redogör för de mänskliga rättigheternas innebörd och betydelse och ger exempel på hur de kränks och främjas i olika delar av världen.	Eleven redogör för de mänskliga rättigheternas innebörd och betydelse och ger exempel på hur de kränks och främjas i olika delar av världen.	Eleven redogör för de mänskliga rättigheternas innebörd och betydelse och ger exempel på hur de kränks och främjas i olika delar av världen.
	Dessutom kan eleven redogöra för de nationella minoriteterna och deras särställning och rättigheter.	Dessutom kan eleven redogöra för de nationella minoriteterna och deras särställning och rättigheter.	Dessutom kan eleven redogöra för de nationella minoriteterna och deras särställning och rättigheter.
	Eleven har grundläggande kunskaper om demokratiska värden och processer och visar det genom att föra enkla resonemang om demokratiska rättigheter och skyldigheter, samt om för- och nackdelar med olika former för gemensamt beslutsfattande.	Eleven har goda kunskaper om demokratiska värden och processer och visar det genom att föra utvecklade resonemang om demokratiska rättigheter och skyldigheter samt om för- och nackdelar med olika former för gemensamt beslutsfattande.	Eleven har mycket goda kunskaper om demokratiska värden och processer och visar det genom att föra välutvecklade och nyanserade resonemang om demokratiska rättigheter och skyldigheter samt om för- och nackdelar med olika former för gemensamt beslutsfattande.
✓	Eleven kan söka information om samhället och använder då olika källor på ett i huvudsak fungerande sätt och för enkla och till viss del underbyggda resonemang om informationens och källornas trovärdighet och	Eleven kan söka information om samhället och använder då olika källor på ett relativt väl fungerande sätt och för utvecklade och relativt väl underbyggda resonemang om informationens och källornas	Eleven kan söka information om samhället och använder då olika källor på ett väl fungerande sätt och för välutvecklade och väl underbyggda resonemang om informationens och källornas

	relevans.	trovärdighet och relevans.	trovärdighet och relevans.
--	-----------	----------------------------	----------------------------